

УДК 159.96

І. В. ВЛАСЕНКО,

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету з підготовки фахівців міліції громадської безпеки
Харківського національного університету внутрішніх справ,*

М. О. ЧМІЛЬ,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету з підготовки фахівців міліції громадської безпеки
Харківського національного університету внутрішніх справ,*

В. В. ФЕДОРОВ,

*начальник кафедри вогневої підготовки
факультету з підготовки фахівців міліції громадської безпеки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

СТУПІНЬ ВПЛИВУ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВ НА ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ПРИ ВИКОРИСТАННІ НИМИ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Наведено результати досліджень покращення методики підготовки правоохоронців із використанням вогнепальної зброї у екстремальних ситуаціях. Встановлено вплив відволікаючих чинників на безпеку міліціонерів та ефективність їх дій.

Згідно із Законом України «Про міліцію» [1] працівники міліції як крайній захід впливу можуть використовувати вогнепальну зброю під час несення служби.

Боєготовність міліціонера складається з великої кількості чинників: професійного рівня, фізичних та психологічних здібностей, впевненості у власній правоті і у верховенстві закону, ступеня захищеності, достатньої кількості працівників міліції та взаємодії між ними.

Боєготовність – це здатність людини (підрозділу) розпочати і вести активні оперативні (бойові) дії в різних умовах. У процесі своєї діяльності правоохоронці не тільки використовують свої фізичні можливості, а й витрачають значні психологічні зусилля, такі, як особливості характеру, воля, розумові здібності тощо.

Принципові підходи до розуміння структури психологічної готовності в цілому закладено роботами М. І. Дяченка і Л. А. Кандибовича [2], В. О. Моляк тощо. У своїх дослідженнях М. І. Дяченко та Л. А. Кандибович основну увагу приділяють вивченню змісту, структури, форм прояву готовності до діяльності. На думку вчених, стан психологічної готовності має складну динамічну структуру, у якій виявляється сукупність інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових сторін психіки людини в їх співвідношенні із зовнішніми умовами та завданнями діяльності.

Основна **мета** дослідження полягає у визначенні ступені впливу екстремальних умов

на боєготовності працівників міліції у системі професійної підготовки [3]. Завдання дослідження такі:

- підвищення рівня боєготовності за рахунок удосконалення підготовки;
- визначення боєготовності працівників міліції та їх критеріїв;
- аналіз факторів, які впливають на боєготовність працівників міліції;

На жаль, в Україні непоодинокими є випадки, коли працівники міліції не здатні ефективно протидіяти злочинцям в екстремальних ситуаціях. Наприклад, у ніч на 30 вересня 2011 р в перестрілці з трьома озброєними злочинцями – громадянами Росії в Одеській області два міліціонери загинули й чотири отримали поранення. Дванадцять працівників міліції, які брали участь у спеціальній операції із затримки небезпечних злочинців, не змогли ефективно протидіяти трьом злочинцям. Останні з місця пригоди зникли на автомобілі. Працівники міліції були озброєні пістолетами, а проти них були використані пістолет, автомат та граната Ф-1.

Завдання правоохоронних органів щодо підвищення ефективності протидії при виникненні вогневого контакту є вкрай важливим з практичної точки зору, а тому **актуальність теми** дослідження не викликає заперечень.

Небезпечні чинники, зумовлені особливостями фізіології та психології людини, називаються психофізіологічними. Їх можна поділити на чинники постійної дії (підвищена емоційність,

відсутність мотивації до діяльності) та чинники тимчасової дії (недостатність досвіду, необережність, втома тощо). Усі чинники, які негативно впливають на працівників міліції під час вогневого контакту, можна поділити на дві великі групи: зовнішні та внутрішні. До зовнішніх відволікаючих факторів належать: метеорологічні умови, освітленість, шум, будівлі та конструкції, малий простір, шкідливі речовини, одяг, зброя тощо. До внутрішніх належать психологічні чинники, які викликають у працівників міліції паніку, заціпеніння, страх за своє життя та скоєння можливої помилки.

В Україні дослідження у сфері застосування вогнепальної зброї проводяться досить активно, але вони не враховують екстремальних ситуацій, ступеня ризику, екіпірування особового складу, психологічних чинників тощо. У Росії розробки мають більш прикладний характер, розглядають навантаження та засоби індивідуального захисту при використанні вогнепальної зброї, навіть враховують конструктивні особливості бронезилетів під час їх експлуатації [4].

З метою покращення методики підготовки правоохоронців до дій в екстремальних ситуаціях з використанням вогнепальної зброї нами

було проведено низку експериментів. Дослідження проводилися у стрілецькому тирі Харківського національного університету внутрішніх справ. В експериментах брали участь десять курсантів університету. Курсантам необхідно було виконати стрільбу по мішені з пістолета ТТ. Кожен курсант виконував три постріли у кожній вправі; враховувалася влучність стрільби.

Спочатку стрільба проводилася в нормальних умовах у положенні стоячи з двох та однієї руки, у положенні сидячи та лежачи. На другому етапі стрільб курсанти виконували ту саму вправу, але вони були одягнені в бронезилет та шолом. Бронезилет «Міраж» має масу 12 кг, шолом «Сфера» – 2,55 кг. Третій етап стрільб виконувався у засобах індивідуального бронезахисту (далі – ЗІБ) та за відсутності освітлення.

На першому етапі виконувалася стрільба стоячи з однієї руки з одночасною опорою на іншу руку (імітувалися незручні умови в просторі). Перша серія виконувалася при наявності світла, друга – за умов відсутності світла, третя – за відсутності світла з опорою на іншу руку. Результати першого етапу подані на рис. 1.

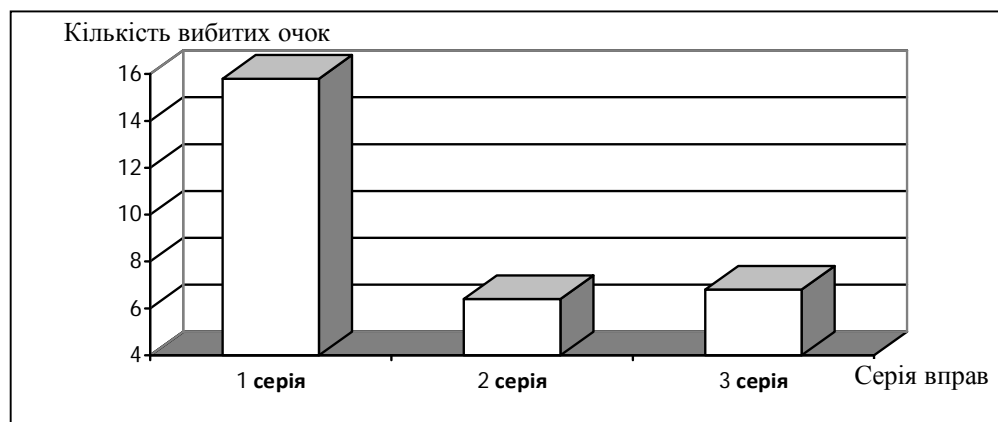

Рис. 1. Середня влучність стрільби одного курсанта на першому етапі експерименту

Дуже високим є ступінь впливу відсутності освітлення на влучність стрільби. З врахуванням інших небезпек (особливо страх за своє життя) ці результати будуть ще гірші.

Обпирання на іншу руку дещо покращило результати стрільби, влучність підвищилася на 5,9 %. Даний аспект потребує подальших досліджень: необхідно розробити способи обпирання вільною рукою в певних ситуаціях.

Стрільба при носінні засобів індивідуального бронезахисту має певні незручності. До основних небезпечних чинників ЗІБ належать: маса, гнучкість, перегрівання, недосконалість конструкції, зменшення обсягу легень людини.

У трьох серіях другого етапу експериментів влучність знижується. За наявності освітлення стрільба з двох рук менш доцільна через недосконалість конструкції ЗІБ та зменшення обсягу легень людини.

Обпирання на вільну руку змін не приносить, влучність знижується через незручність пози стрільця. За умов відсутності освітлення результативність стрільби з однієї та з двох рук не відрізняється від результативності стрільби в умовах достатньої освітленості. Натомість обпирання на вільну руку обумовило підвищення

влучності порівняно зі стрільбою з однієї руки на 5,7 %. У майбутньому необхідно розробити нові способи обпирання на вільну руку під час

стрілби в ЗІБ. Також слід зробити висновок стосується недоцільності стрільби з двох рук при носінні ЗІБ.

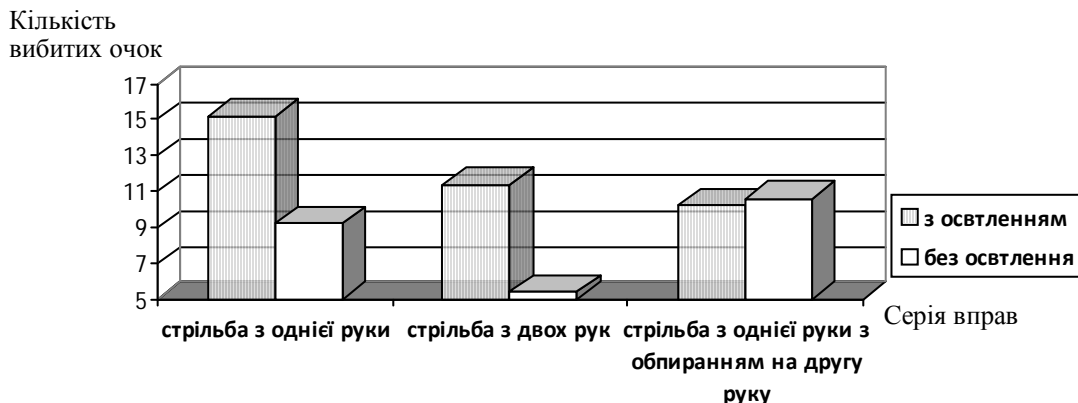

Рис. 2. Середня влучність стрільби одного курсанта на другому етапі експерименту

На третьому етапі стрільба відбувалася у ЗІБ в положенні сидячи та лежачи при наяв-

ності та відсутності освітлення.

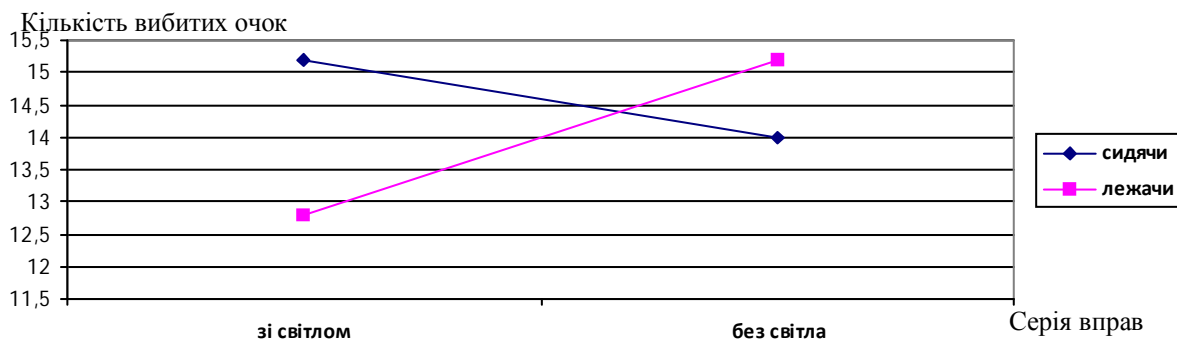

Рис. 3. Середня влучність стрільби одного курсанта на третьому етапі експерименту

У положенні сидячи за умов відсутності освітлення влучність знизилася на 7,9 %, а ось при стрільбі в положенні лежачи – навпаки, покращилася на 15,8 %, що є суттєвим резуль-

татом. Отриманий ефект підлягає подальшому дослідженню.

На третьому етапі експериментів при використанні ЗІБ були отримані наступні результати:

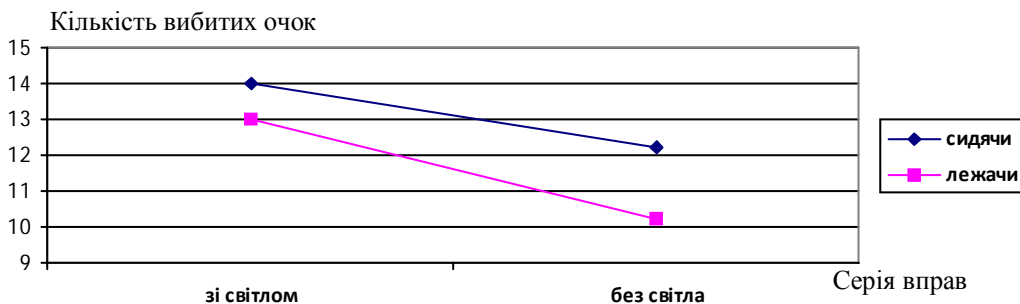

Рис. 4. Середня влучність стрільби одного курсанта на третьому етапі експерименту при використанні ЗІБ

Вплив ЗІБ на влучність стрільців стає максимальним, тому за умови відсутності освітлення влучність постійно знижується: у положенні сидячи вона впала на 12,86 %, а в положенні лежачі – на 21,54 %.

Висновки. З урахуванням трьох етапів експерименту можна прослідкувати ступінь зміни влучності стрільців під час дії на них відволі-

каючих факторів, які утруднюють для них виконання завдання за умови наявності задовільної освітленості і без неї.

За наявності освітлення влучність погіршується на 28,3 %, найгіршими є результати при стрільбі з двох рук у ЗІБ, найкращими – результати при стрільбі з однієї руки.

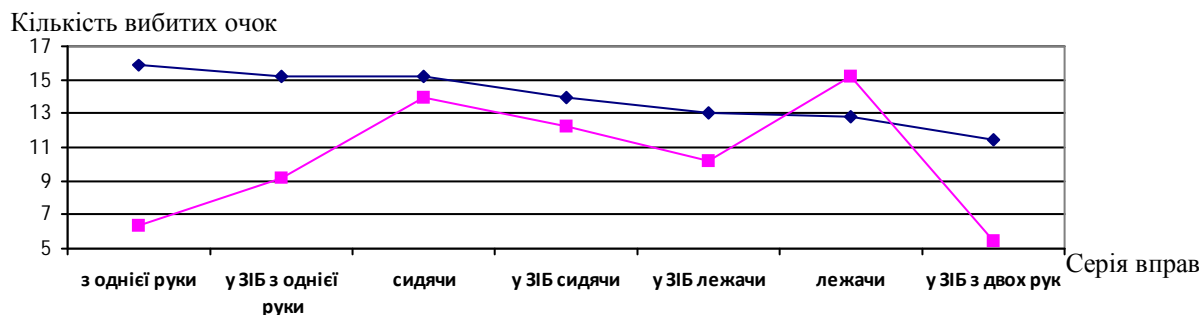

Рис. 5. Ступінь зміни влучності стрільців при наявності задовільної освітленості і без неї

За умови відсутності освітлення влучність передбачувано знижується, але існують деякі відмінності. Стрільба з однієї руки є менш ефективною, втрачається почуття простору та місцезнаходження мішені. Найкращими є результати стрільби в положенні лежачи, найгіршими – результати при стрільбі у ЗІБ з двох рук (різниця у влучності сягає 2,8 рази). Якщо порівнювати найкращий і найгірший результати експериментів, то різниця між ними становить 2,95 рази.

Майже втричі погіршується влучність стрільців при впливі на них кількох відволікаючих

факторів. З урахуванням можливих смертельних екстремальних ситуацій показники результативності можуть знижуватися в десятки разів. Це вкрай небезпечно для правоохоронців і потребує негайного виправлення.

Надалі необхідно розробити нові способи стрільби в умовах, найбільш наближених до життєвих ситуацій. Необхідно запровадити (особливо для оперативних підрозділів) тренування під дією екстремальних чинників. Запровадження потребують і тренування з не смертельною зброєю, наприклад із пейнтбольною або страйкбольною.

Список використаної літератури

1. Про міліцію : закон України : від 20 груд. 1990 р. № 565-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
2. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1976. – 174 с.
3. Про стан професійної підготовки та безпеки особового складу органів внутрішніх справ України та заходи щодо їх вдосконалення : наказ МВС України від 21 жовт. 2009 р. № 759. – К. : МВС України, 2010. – 4 с.
4. Торопов В. Особенности стрельбы из пистолета в бронежилетах / В. Торопов, Е. Сташин // Професионал. – 2001. – № 2. – С. 39–40.

Надійшла до редколегії 11.10.2012

ВЛАСЕНКО И. В., ЧМИЛЬ М. А., ФЕДОРОВ В. В. СТЕПЕНЬ ВЛИЯНИЯ ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ УСЛОВИЙ НА РАБОТНИКОВ МИЛИЦИИ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ НИМИ ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ

Приведены результаты исследований по улучшению методики подготовки работников милиции при использовании огнестрельного оружия в экстремальных ситуациях. Установлено влияние отвлекающих факторов на безопасность милиционеров и эффективность их действий.

VLASENKO I., CHMIL M., FEDOROV V. THE EXTENT OF THE INFLUENCE OF EXTREME SITUATIONS ON LAW ENFORCEMENT OFFICERS WHEN USING FIREARMS

The results of researches on improvement of a technique of preparation of law enforcement officers when using firearms in extreme situations are given. The influence of distracting factors on safety of law enforcement officers and efficiency of their actions are established.